

נשים בקידוש והבדלה ושאר מצות

שוע"ר סי' יז

ג ומכל מקום אפילו נקבות ... אם ירצו להתעטף בציצית ולברך הרשות בידן כמו שנוהגין בשאר מצות עשה שהזמן גרמא, ויכולין לומר וצונו להתעטף בציצית, אע"פ שהן אינן מצווין, מפני שהאנשים מצווים על כך, וגם הן כשמקיימין מצות שהם פטורים מהם אעפ"י שאין להם שכר גדול כמצווה ועושה מכל מקום קצת שכר יש להם.

שוע"ר סי' רעא

א מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרהו זכירות שבח וקידוש. וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה. ויש אומרים שהבדלה אינה אלא מדברי סופרים, ומן התורה אין צריך לזכרהו אלא בכניסתו בלבד.

ב ותקנו חכמים שתהא זכירה זו על כוס של יין בין בכניסתו בין ביציאתו.

ה נשים חייבות בקידוש היום בשבת מן התורה, וביו"ט מדברי סופרים. ואע"פ שכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ממנה, בקידוש היום חייבות, שנאמר זכור את יום וגו' ונאמר שמור את יום וגו' כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, והואיל והנשים מוזהרות בשמירתו להשמר בו מעשיית מלאכה שהיא מצות לא תעשה כל מלאכה וגו', וכל מצות לא תעשה אף שהזמן גרמא נשים מוזהרות בה, הרי הן מוזהרות ג"כ בזכירתו דהיינו קידוש היום.

ו וכיון שהנשים חייבות בקידוש היום מן התורה כמו האנשים יכולות להוציא את האנשים ידי חובתם, אלא שלכתחלה אין להורות כן לשואל הלכה למעשה (שלא יבאו לזלזל במצות).

ז וקטן ... אינו מוציא את האשה כיון שהיא מחוייבת מן התורה ... והוא פטור מכל המצות מן התורה.

שוע"ר סי' רצד

א כשתקנו אנשי כנסת הגדולה לישראל נוסח הברכות ותפלות וקידושים והבדלות תקנו הבדלה בתפלה בלבדה ולא על הכוס לפי שכשעלו מן הגולה היו דחוקים בעניות ולא היה ספק ביד כולם לקנות יין להבדלה.

ב ואח"כ כשהעשירו ישראל קבעו חכמים על הכוס וכשחזרו והענו חזרו חכמים וקבעו בתפלה וכדי שלא יהא ההבדלה מיטלטלת תדיר ע"י עושר ועוני מתפלה לכוס ומכוס לתפלה התקינו חכמים שלעולם צריך כל אדם המבדיל בתפלה להבדיל גם על הכוס אם יוכל למצוא.

שוע"ר סי' רצו

יט לדברי האומרים שעיקר הבדלה הוא מן התורה שנאמר זכור את יום השבת לקדשו זכרהו בין בכניסתו בין ביציאתו כמו שנתבאר בסי' רע"א הרי גם הנשים חייבות בהבדלה מן התורה כשם שחייבות בקידוש מן התורה...

אבל לדברי האומרים שמצות זכור אינה אלא בכניסת השבת ולא ביציאתו ועיקר הבדלה אינה אלא מדברי סופרים יש מי שאומר שהנשים פטורות ממנה כמו שהן פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא בין של תורה בין של דברי סופרים...

ויש חולקין על זה ואומרים שההבדלה היא מענין זכירת השבת וקדושתו שמזכירין הבדל בין קדושתו לחול ולפיכך הנשים חייבות בהם מדברי סופרים כמו שחייבות בכל הדברים שתקנו חכמים בגלל קדושת השבת לפי שתקנו דבריהם כעין של תורה שהנשים חייבות בזכור ושמור מן התורה כאנשים. וכן עיקר.

ומכל מקום ... הנשים עצמן יכולות להבדיל לעצמן אף אם הם פטורות כמו שהן יכולות לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא שמקיימות, שאינה ברכה לבטלה כמו שנתבאר בסי' י"ז. ומכל מקום אין לאיש לצאת ידי חובתו בשמיעת הבדלה מאשה כדי לחוש לסברא הראשונה ועוד מטעם שנתבאר בסי' רע"א גבי קידוש היום).

שוע"ר סי' תרמ

א נשים ועבדים פטורים מן הסוכה מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא.

ב ואפילו נקבות וודאות אם ירצו לישב בסוכה ולברך הרשות בידם.